

Vlaams Artsenverbond vzw

Dascottelei 78 - 2100 DEURNE-ANTWERPEN

Tel. +32 468 30 93 34

✉: secretariaat@vlaamsartsenverbond.org

🌐: www.vlaamsartsenverbond.org

Openingsuren secretariaat: dinsdag en donderdag van 09.00 u tot 17.30 u

Antwerpen, 27/09/2024

Memorandum van het Vlaams Artsenverbond.

Het Vlaams Artsenverbond (VAV) is een socioculturele vereniging voor en van Vlaamse artsen zonder syndicale, partijpolitieke of filosofische bindingen. Een van de voornaamste doelstellingen is te streven naar een autonome Vlaamse gezondheidszorg als onderdeel van een autonome Vlaamse sociale zekerheid. Het VAV streeft naar communautarisering van de gezondheidszorg (de overheveling naar de Vlaamse en Franse Gemeenschap) waarbij de inwoners van Brussel kunnen kiezen voor het stelsel van een van beide gemeenschappen.

België ontspoord budgettair.

De Belgische staatsschuld bedraagt op dit ogenblik meer dan 530 miljard Euro (105,2% van het bbp) met een begrotingstekort van 4,4% van het bbp. De EU norm, opgelegd door de Europese Commissie, is respectievelijk 60% bbp en 3% bbp. De Europese Commissie verwacht van België een jaarlijkse inspanning 0,5% bbp hetgeen 25 miljard besparing betekent over een periode van 5 jaar. Als de grote oorzaken worden de stijgende netto overheidsuitgaven en de te lage werkzaamheidsgraad aangegeven. Om de pensioenen en de kosten van de gezondheidszorg betaalbaar te houden zijn hervormingen in deze sectoren van de Sociale Zekerheid noodzakelijk.

Het budget van de Sociale Zekerheid is steeds meer uit evenwicht.

Het budget van de Sociale Zekerheid in België bedraagt 105,5 miljard Euro (jaarverslag RSZ 2023). De inkomsten van de Sociale Zekerheid vanuit de geïnde bijdragen (76,2 miljard) zijn ruim ontoereikend om de uitgaven in de verschillende sectoren te dekken. Het budget van de Sociale Zekerheid is dan ook maar in evenwicht na toevoeging van 29,3 miljard vanuit de begroting: 10 miljard rijkstoelagen en 19,3 miljard via "alternatieve financiering". De rijkstoelagen komen uit de algemene belastingontvangsten. De alternatieve financiering (voornamelijk btw-ontvangsten) is vooral bedoeld om een aantal takken van de sociale zekerheid te financieren zonder de arbeidskost te verhogen en zonder de begroting te verzwaren. Belangrijk is dat het overheidsaandeel in de Sociale Zekerheid sinds de jaren 1990 alleen maar is toegenomen en op dit ogenblik een druk van bijna 30 miljard Euro legt op de Federale begroting.

Splitsing van de arbeidsmarktbevoegdheid biedt de mogelijkheid voor elke Gemeenschap een eigen politiek uit te bouwen.

Aangezien de inkomsten van de Sociale Zekerheid voor 72% uit de geïnde bijdragen komen is het belangrijk de tewerkstellingsgraad te verhogen. Tot nu werd een streefdoel van 80% bepaald door de regering. De globale tewerkstellingsgraad bedraagt op dit ogenblik 71,9%. Voor Vlaanderen is dat 76,8%, voor Wallonië 65,0% en voor Brussel Hoofdstedelijk Gewest 66,5%. Het EU27 gemiddelde is 73,1%. Deze lage tewerkstellingsgraad vormt een bedreiging voor de financiering van de sociale zekerheid. Als de socio-economische situatie in Noord en Zuid essentieel verschilt is een gedifferentieerd arbeidsmarktbeleid noodzakelijk. Het VAV is dan ook van mening dat globale, centraal uitgewerkte maatregelen niet zullen volstaan om in te spelen op de specifieke maatregelen die de tewerkstelling in de onderscheiden delen van het land moeten verbeteren. Het VAV meent dat enkel een splitsing van de arbeidsmarktbevoegdheid een oplossing kan bieden zodat elke Gemeenschap een eigen arbeidsmarktpolitiek gericht op een maximale tewerkstellingsgraad kan uitwerken.

Een gesplitst gezondheidsbeleid laat de gemeenschappen toe eigen accenten te leggen, de uitbouw van preventie en het zorglandschap te doen naar eigen inzichten en de kwaliteit van zorg te maximaliseren.

Geneeskundige Verzorging en de Ziekte- en Invaliditeitverzekering vertegenwoordigen samen 41% van de uitgaven van de Sociale Zekerheid. Een meer efficiënte besteding van middelen, kwaliteitsverbetering, responsabilisering en meer nadruk op preventie zijn essentieel om voor de toekomst deze sectoren betaalbaar te houden en het overheidsaandeel in de sociale zekerheid niet te laten ontsporen. Meer efficiëntie zal ook noodzakelijk zijn om het solidaire systeem te behouden. Het VAV wijst al sinds jaren op de klemtoonverschillen tussen beide Gemeenschappen in de gezondheidszorg (verschillen in ziekenhuislandschap, in uitgavenprofielen en in performantie), op de noodzaak om de efficiëntie te verbeteren en de noodzaak van responsabilisering tot besparingen.

Voorstel om voor het gezondheidsbeleid homogene bevoegdheden te decentraliseren en de budgetten van de Sociale Zekerheid toe te wijzen aan de Gemeenschappen.

Het VAV ijvert voor de communautarisering van de normerings-, uitvoerings- en financieringsbevoegdheid van het volledige gezondheids- en gezinsbeleid. Het is essentieel het gehele welzijnsbeleid en gezondheidsbeleid onder één beheer te brengen. Dat betekent toewijzing van het beleid, inbegrepen de financiering, aan de Vlaamse en Franse Gemeenschap. De inwoners van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest krijgen de vrije keuze om toe te treden tot het stelsel van Vlaanderen of van de Franstalige gemeenschap. Communautarisering staat in tegenstelling tot regionalisering, waarbij de bevoegdheid zou toegekend worden aan de gewesten. Het VAV kiest voor communautarisering omdat het de band tussen de Vlamingen in Brussel en Vlaanderen niet wil doorknippen.

In de 6de staatshervorming zijn reeds stappen gezet in de decentralisatie van het gezondheidsbeleid. De Vlaamse Gemeenschap is in principe bevoegd voor het gezondheidsbeleid in en buiten de verplegingsinrichtingen, met meerdere uitzonderingen en in feite bevoegd voor de gezondheidsopvoeding en de preventie. Centraal gebleven zijn: de organieke wet (de centrale regelgeving), de programmatie en het grootste deel van de financiering. De ziekte- en invaliditeitsverzekering (RIZIV) - de hefboomen voor een efficiënt en kwaliteitsvol gezondheidsbeleid - zijn voor het overgrote deel nog steeds een bevoegdheid van de federale overheid. Het VAV dringt aan op een volgende stap waarbij een volledige decentralisatie georganiseerd wordt. Naast de financieringsbevoegdheid worden ook de organieke wet en programmatie gecommunautariseerd om tot homogene bevoegdheden te komen. Dit zal meebrengen dat ook de administratie en de overlegstructuur gesplitst worden. Het voordeel is dat een gelijkwaardige uitgangspositie ontstaat om solidariteitsaspecten en responsabilisering te onderhandelen.

Tenslotte is het VAV akkoord dat de Vlaamse Gemeenschap na de splitsing van de gezondheidszorg bereid blijft tot een onderhandelde solidariteit met Wallonië in de vorm van een tijdelijk financieel hulplan in een overgangsfase. De voorwaarden zijn: resultaatsverbintenis inzake de Waalse werkzaamheidsgraad, opvolging van de performantie van het gezondheidsbeleid aan de hand van performantie-indicatoren, degressiviteit van het hulplan in de tijd en eerbiediging van de federale communautaire afspraken door de Franse Gemeenschap.

Een alternatief scenario zou kunnen zijn dat de centrale diensten behouden blijven maar de budgetten van de Sociale Zekerheid worden gesplitst. De reële bijdragen van elke Gemeenschap worden toegevoegd aan het gezondheidszorgbudget van die Gemeenschap. Ook hier wordt institutionele solidariteit georganiseerd op basis van onderhandelingen, binnen een afgesproken tijds kader en met te bereiken doelstellingen. Dit houdt dus een responsabiliseringsmechanisme in. Een gesplitste financiering hoeft dan ook geen verlies van solidariteit te betekenen. De Federale Overheidsdienst en het RIZIV dienen dan hervormd te worden, waarbij de uitvoeringsbevoegdheid naar de Gemeenschappen gaat en de Gemeenschappen hun politieke controle kunnen uitoefenen. Een hervorming van FOD en RIZIV met een verantwoordelijkheid van de Gemeenschappen en met parlementaire controle is noodzakelijk.

Wettelijke mogelijkheden.

Twee pistes zijn belangrijk voor het VAV: enerzijds de splitsing van de arbeidsmarktbevoegdheden (om de tewerkstellingsgraad te maximaliseren) en anderzijds de communautarisering van het gezondheidsbeleid. Om dit te realiseren is volgens grondwetspecialisten zoals Jürgen Vanpraet et al.^{1,2} niet noodzakelijk een aanpassing aan de bepalingen van de Bijzondere Wet tot hervorming van de instellingen van 8 augustus 1980 nodig. Dit vergt immers bij de stemming de aanwezigheid van een meerderheid in elke taalgroep, een gewone meerderheid in elke groep en een algemene 2/3de meerderheid. Aangezien dit niet eenvoudig is, wijzen deze grondwetspecialisten ook op andere scenario's. Nadat art. 195 voor herziening vatbaar verklaard werd

¹ Naar een homogeen Vlaams gezondheidbeleid. Jürgen Vanpraet, Tijdschrift VAV Periodiek 1/2024 78ste Jaargang p. 13-44.

² Het onbenutte potentieel van artikel 195: staatshervorming is geen fictie. Jürgen Vanpraet, Maxime Vandenberghe en Quinten Jacobs. De Tijd, 21 mei 1924.

kan elk grondwetsartikel gewijzigd worden. Dit kan betekenen dat het parlement de bevoegdheidsoverdrachten rechtstreeks in de grondwet kan inschrijven. Een 2/3de meerderheid zou dan voldoende zijn waarbij eventuele onthoudingen niet als tegenstem beschouwd worden. Nog een andere mogelijkheid is om via art. 195 de meerderheidsvereisten te wijzigen. Als er een politieke wil ontstaat, zijn er dus mogelijkheden om stappen te zetten in de communautarisering van de arbeidsmarktbevoegdheid en van het gezondheidsbeleid.

Besluit.

Voor het VAV is het duidelijk dat door de communautarisering van het arbeidsmarktbeleid en van het gezondheidsbeleid zowel Vlaanderen als Franstalig België een toekomstgericht beleid kunnen ontwikkelen, gericht op efficiëntie- en kwaliteitsverbetering; elke Gemeenschap volgens eigen inzichten en behoeften. Na de herzieningsverklaring van art. 195 is een weg mogelijk om hierin de nodige stappen te zetten: de decentralisatie van homogene bevoegdheden en de toewijzing van de bijhorende financiering, beginnend met een splitsing van budgetten. Het VAV is akkoord dat de Vlaamse Gemeenschap na de splitsing van de bevoegdheden bereid blijft tot een onderhandelde solidariteit met Wallonië in de vorm van een tijdelijk financieel hulplan in een overgangsfase. De voorwaarden zijn: resultaatsverbintenis inzake de Waalse werkzaamheidsgraad, degressiviteit van het hulplan in de tijd, en eerbiediging van de federale communautaire afspraken door de Franse Gemeenschap. Deze voorstellen kaderen in de noodzakelijke algemene efficiëntieverbetering in de besteding van de publieke middelen in België.

Namens het VAV-bestuur

Dr Jan Van Meirhaeghe

Voorzitter VAV

26/09/2024